

BANCA
NAȚIONALĂ
A ROMÂNIEI

Sondaj privind creditarea
companiilor nefinanciare
și a populației

August 2019

Sondaj* privind creditarea companiilor nefinanciare și a populației

Trimestrul II 2019
August 2019

* A se vedea Anexa și notele metodologice pentru aspecte legate de caracteristicile și terminologia folosite în sondaj (<http://www.bnro.ro/Anexe-6352.aspx>).

NOTĂ

Toate drepturile rezervate.
Reproducerea informațiilor este permisă numai în scopuri educative
și necomerciale și numai cu indicarea sursei.

Banca Națională a României
Str. Lipscani nr. 25, cod 030031, București
tel.: 021/312 43 75; fax: 021/314 97 52

ISSN 2458-0538

Cuprins

Sinteză	5
1. Creditarea companiilor nefinanciare	7
1.1. Standardele de creditare	7
1.2. Termenii creditării	8
1.3. Cererea de credite	9
1.4. Evoluții ale riscului de credit asociat creditării companiilor nefinanciare	10
2. Creditarea populației	12
2.1. Standardele de creditare	12
2.2. Aspecte specifice creditării ipotecare (achiziția de locuințe și terenuri)	13
2.3. Aspecte specifice creditului de consum	17
ANEXĂ	19

Sinteză

Standardele de creditare aferente împrumuturilor destinate populației (credite de consum și credite pentru achiziția de locuințe și terenuri) s-au menținut constante în cel de-al doilea trimestru al anului 2019. În mod similar, la nivelul companiilor nefinanciare, standardele de creditare nu au suferit modificări.

Băncile prognozează păstrarea nemodificată a condițiilor de creditare în trimestrul următor (T3 2019), în cazul ambelor segmente destinate populației. Pe palierul companiilor nefinanciare, băncile estimează o înăsprire moderată a standardelor de creditare, indiferent de dimensiunea firmelor.

Tabel 1. Sinteza opiniilor băncilor referitoare la evoluția ofertei și a cererii de credite

Segment creditare		Ofertă		Cerere	
		T2 2019	T3 2019 (așteptări)	T2 2019	T3 2019 (așteptări)
Populație	Credite pentru achiziția de locuințe și terenuri	→	→	↓	→
	Credite pentru consum	→	→	↑	↑
Companii, total		→	↑	↑	↑

Notă: Pentru oferta de creditare, săgeata în sus/jos/orizontal indică o relaxare/înăsprire/menținere constantă a standardelor de creditare. Pentru cererea de credite, săgeata în sus/jos/orizontal indică avansul/contractia/ menținerea constantă a cererii, conform opiniei băncilor (referitoare la ultimele 3 luni, respectiv așteptările privind următoarele 3 luni). Culoarea portocalie indică modificări de amploare marginală, iar culoarea maro de amplitudine moderată sau mare.

Cererea populației pentru credite destinate achiziției de locuințe și terenuri a scăzut moderat, în timp ce în cazul împrumuturilor de consum aceasta s-a majorat semnificativ. Pentru companiile nefinanciare se observă o creștere importantă a cererii de creditare la nivel agregat, în special din partea întreprinderilor mici și mijlocii. În cazul corporațiilor, cererea de împrumuturi pe termen scurt s-a contractat marginal, în timp ce pentru creditele pe termen lung a crescut nesemnificativ.

În perioada următoare (T3 2019), așteptările instituțiilor de credit sunt de menținere nemodificată a cererii populației pentru credite imobiliare și de creștere moderată pentru împrumuturile de consum. Pe segmentul companiilor nefinanciare, băncile estimează în trimestrul următor o creștere marginală atât pentru împrumuturile pe termen lung, cât și pentru cele pe termen scurt.

A. SECTORUL COMPANIILOR NEFINANCIARE

- **Standardele de creditare** nu au variat în trimestrul II al anului 2019, similar situației raportate de bănci în trimestrul anterior. Așteptările pentru perioada următoare sunt de înăsprire moderată a standardelor, în special în cazul împrumuturilor destinate companiilor mici și mijlocii.
- **Termenii creditării** au suferit unele modificări în T2 2019, în sensul înăsprii moderate a primei solicitate pentru împrumuturile mai riscante, compensată parțial de o relaxare marginală a costurilor creditării. Restul termenilor s-au menținut constanți.
- **Cererea de credite din partea companiilor** a înregistrat o creștere semnificativă la nivel agregat. În funcție de dimensiune, se observă că în cazul întreprinderilor mici și mijlocii cererea a crescut (semnificativ în cazul împrumuturilor pe termen lung și moderat pentru cele pe termen scurt), în timp ce la nivelul companiilor mari aceasta s-a diminuat marginal. Creditele respinse au consemnat o creștere nesemnificativă, ca pondere în total credite solicitate, provenită din partea companiilor mari care au urmărit finanțarea pe termen scurt.
- **Riscurile asociate companiilor**, evaluate de instituțiile de credit în funcție de dimensiune, consemnează o deteriorare moderată în cazul corporațiilor și al întreprinderilor mijlocii. Dezagregat pe sectoare, riscul de credit asociat firmelor indică evoluții divergente: în timp ce pentru companiile care activează în domeniul energiei și în sectorul transporturi se înregistrează creșteri semnificative, cele din agricultură și industrie au un risc în scădere, raportat de bănci pentru trimestrul II al anului 2019.

B. SECTORUL POPULAȚIEI

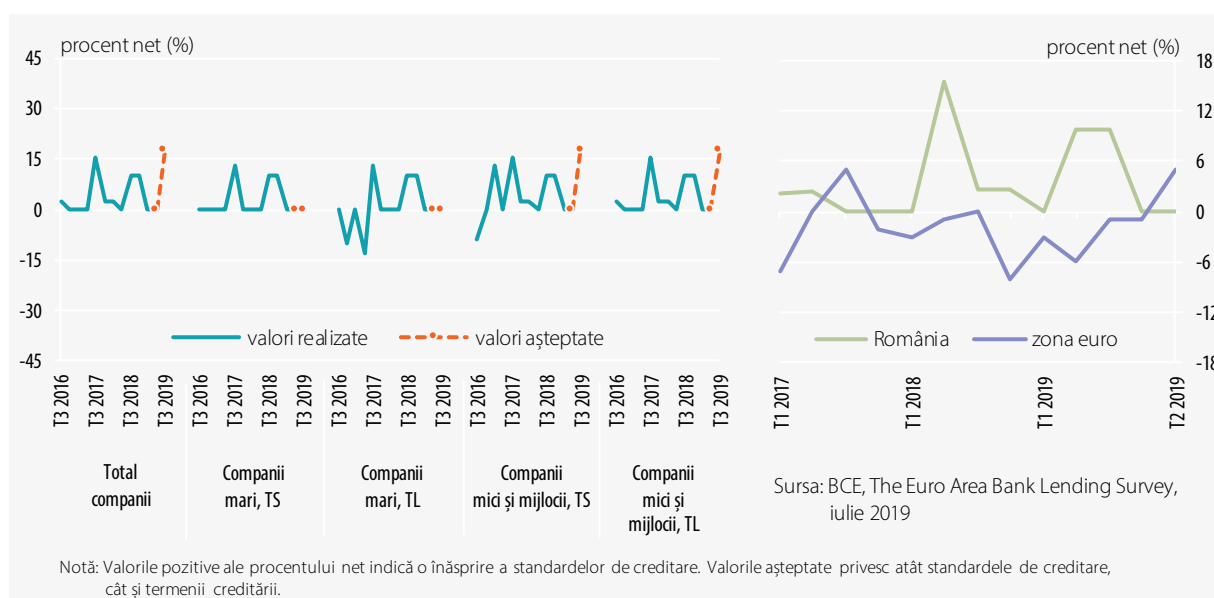
- **Standardele de creditare** aferente împrumuturilor destinate populației (credite de consum și credite pentru achiziția de locuințe și terenuri) s-au menținut constante în cel de-al doilea trimestru al anului 2019. Instituțiile de credit anticipează păstrarea nemodificată a condițiilor de creditare și în trimestrul următor (T3 2019), în cazul ambelor segmente de împrumuturi pentru populație.
- **Termenii creditării** au înregistrat relaxări în cazul creditelor pentru achiziția de locuințe și terenuri, astfel: (i) relaxare marginală a *spread*-ului ratei medii a dobânzii la credite față de ROBOR 1M și (ii) moderată a ponderii maxime a serviciului datoriei în venitul lunar. În cazul creditelor de consum, termenii creditării au avut o evoluție constantă în T2 2019.
- **Cererea** populației pentru credite destinate achiziției de locuințe și terenuri a scăzut moderat în T2 2019, în timp ce în cazul împrumuturilor de consum aceasta a crescut semnificativ. Pentru perioada următoare (T3 2019), așteptările instituțiilor de credit sunt de menținere nemodificată a cererii populației pentru credite ipotecare și de majorare moderată pentru cele de consum. Băncile au respins mai multe solicitări de împrumuturi imobiliare și mai puține solicitări în cazul creditelor de consum, în ambele situații amplitudinea fiind moderată.

1. Creditarea companiilor nefinanciare

1.1. STANDARDELE DE CREDITARE

Standardele de creditare nu au suferit modificări în al doilea trimestru al anului 2019, însă instituțiile de credit estimează o înăspritare moderată pentru următoarele trei luni, în special în ceea ce privește companiile mici și mijlocii (Grafic 1.1). Factorii care stau la baza modificării standardelor de creditare s-au menținut constanți în T2 2019, similar evoluției din trimestrul anterior (Grafic 1.2).

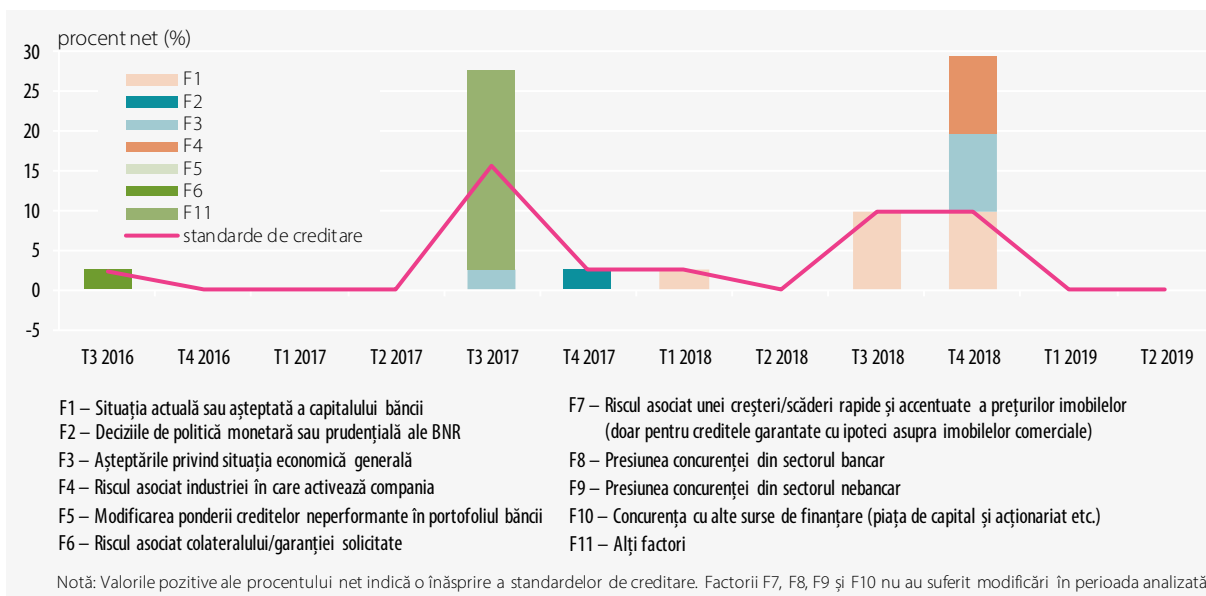
Grafic 1.1. Modificări ale standardelor de creditare

La nivelul zonei euro, standardele de creditare pentru companiile nefinanciare s-au înăsprit marginal în T2 2019 (cu 5 la sută). A fost marcată, astfel, întreruperea unei perioade de relaxare începută în anul 2014, pe fondul îngrijorărilor cu privire la perspectivele economice și aversiunea crescută la risc. Factorii care au stat la baza acestei evoluții sunt percepția riscului de către bănci (relativ la deteriorarea economiei, în general, și a situațiilor companiilor), precum și costul finanțării și constrângerile bilanțiere (legate de costurile de capitalizare). Pe de altă parte, presiunile concurențiale (din partea altor bănci) au continuat să aibă o influență în relaxarea standardelor de creditare.

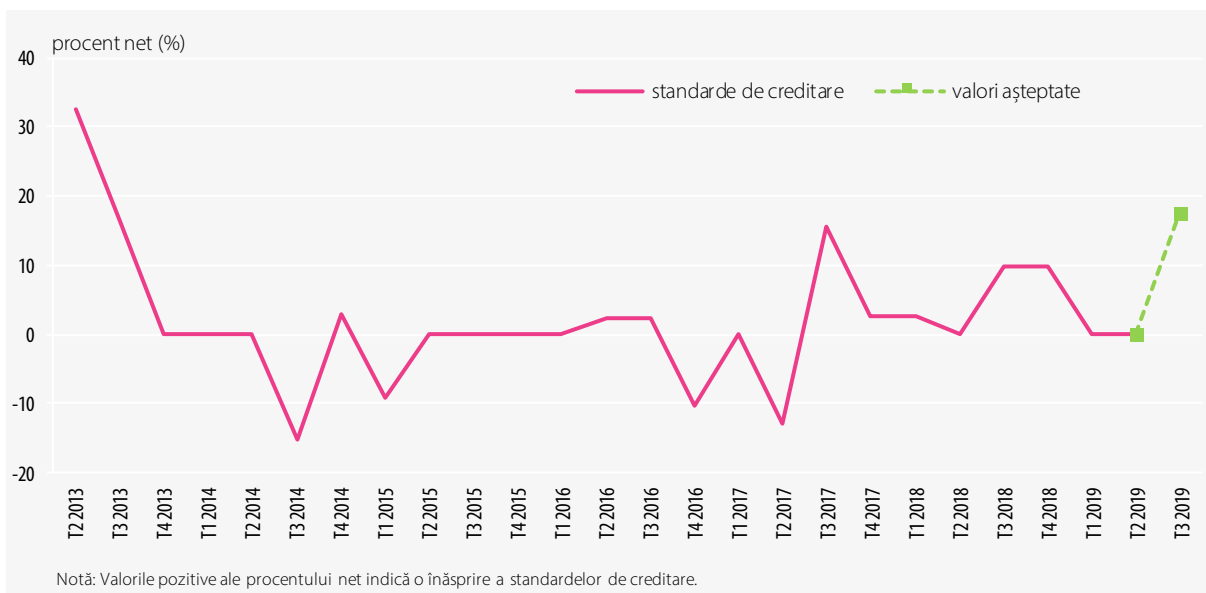
Cererea de împrumuturi din partea firmelor din zona euro a crescut în T2 2019, în linie cu așteptările băncilor. Pentru întreprinderile mici și mijlocii, cererea de credite s-a majorat, în timp ce pentru companiile mari, aceasta s-a contractat. Evoluția se datorează nivelului general scăzut al ratei de dobândă și al activităților de tip fuziuni și achiziții, în timp ce necesarul de finanțare pentru stocuri și capitalul de lucru a avut o contribuție negativă. Pentru cel de-al treilea trimestru al anului 2019, așteptările instituțiilor de credit pentru cererea de împrumuturi din partea firmelor sunt de majorare marginală.

Grafic 1.2. Factorii care au contribuit la modificarea standardelor de creditare

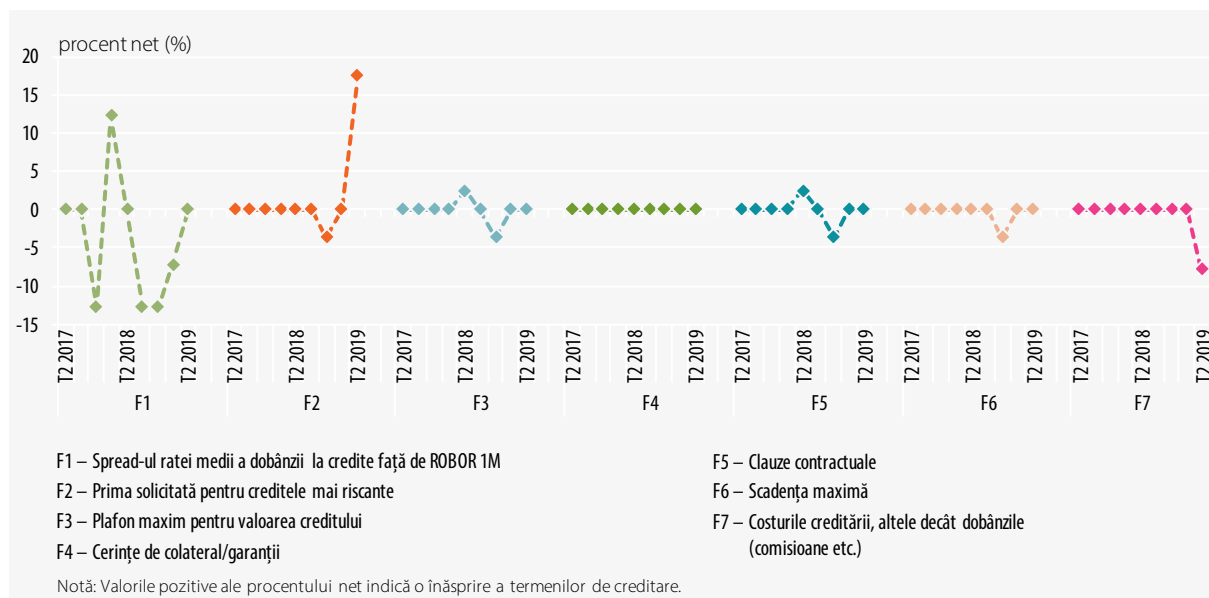
Standardele de creditare pentru împrumuturile garantate cu ipotecă asupra imobilelor comerciale s-au menținut constante în trimestrul II al anului 2019, fiind așteptată o înăsprire marginală în următoarele trei luni (Grafic 1.3).

Grafic 1.3. Modificări trimestriale ale standardelor de creditare pentru credite garantate cu ipotecă asupra imobilelor comerciale

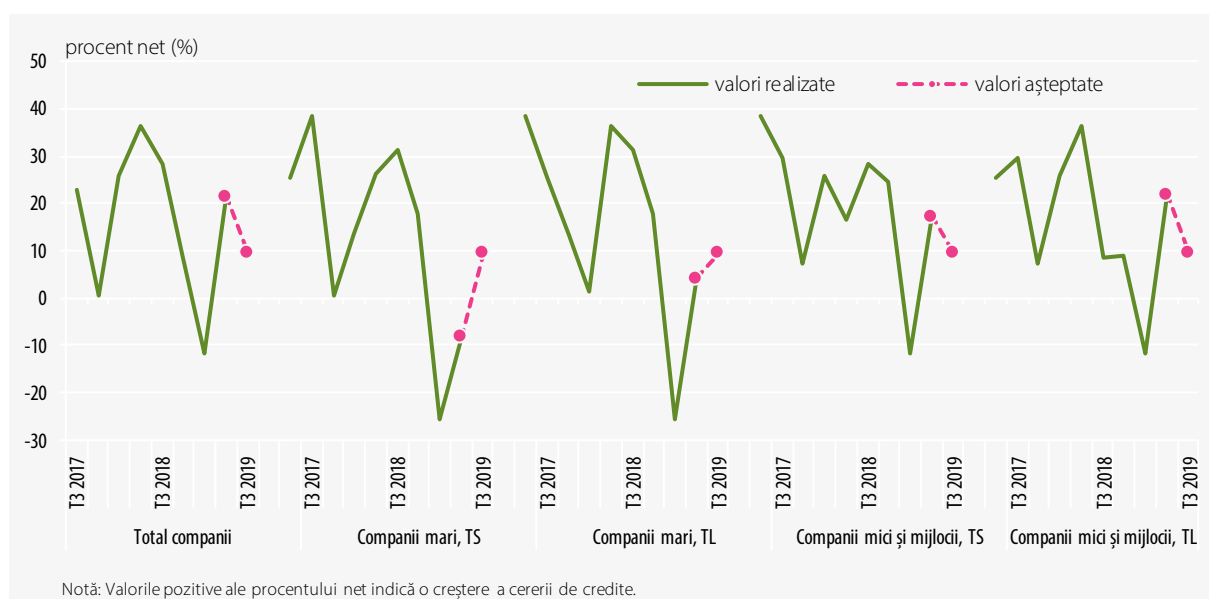
1.2. TERMENII CREDITĂRII

Termenii contractelor de credit s-au menținut, în mare, constanți, cu excepția primei solicitate pentru creditele mai riscante, care a suferit o înăsprire moderată, și a costurilor creditării (altele decât dobânzile), care s-au relaxat marginal (Grafic 1.4).

Grafic 1.4. Modificarea termenilor contractelor de creditare

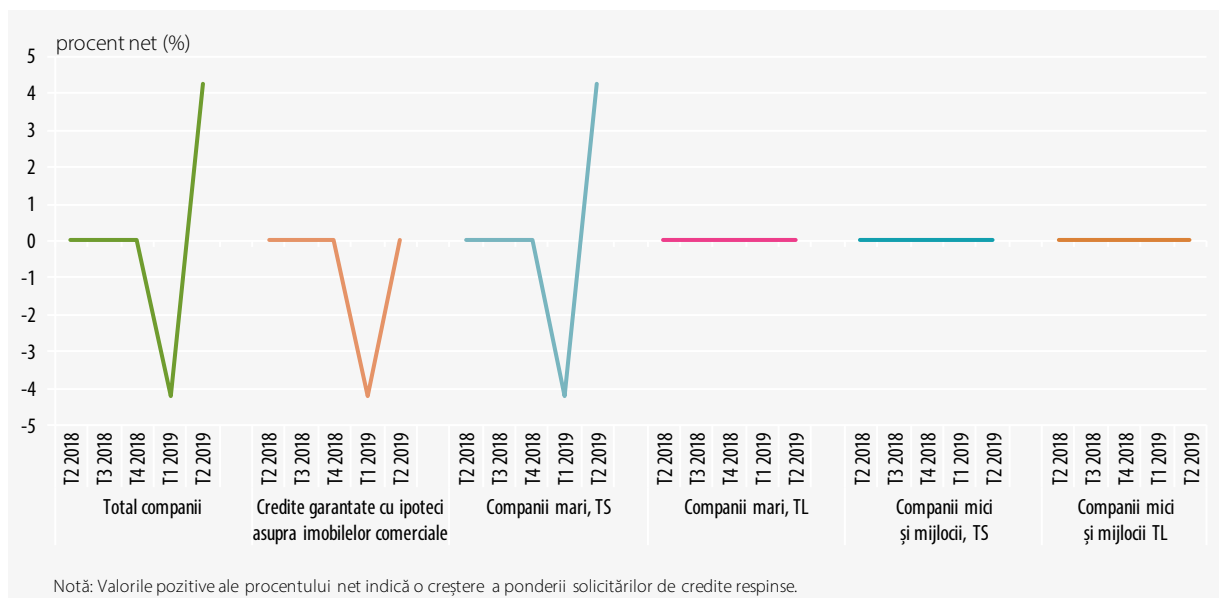
1.3. CEREREA DE CREDITE

Cererea de împrumuturi în sectorul companiilor nefinanciare s-a majorat în T2 2019, la nivel agregat. Cea mai importantă contribuție la această evoluție au avut-o companiile mici și mijlocii, fiind mai accentuată în cazul împrumuturilor pe termen lung. La nivelul companiilor mari, cererea s-a diminuat marginal pentru împrumuturile pe termen scurt, iar pentru finanțarea pe termen lung, evoluția a fost constantă (Grafic 1.5). Estimările băncilor pentru următorul trimestru indică o creștere moderată pentru întregul sector, indiferent de dimensiunea firmelor sau de scadența împrumutului contractat.

Grafic 1.5. Dinamica cererii de credite

Împrumuturile respinse, ca pondere în totalul creditelor solicitate de companii, au înregistrat o ușoară creștere, în special în cazul companiilor mari, care au apelat la finanțare pe termen scurt (Grafic 1.6).

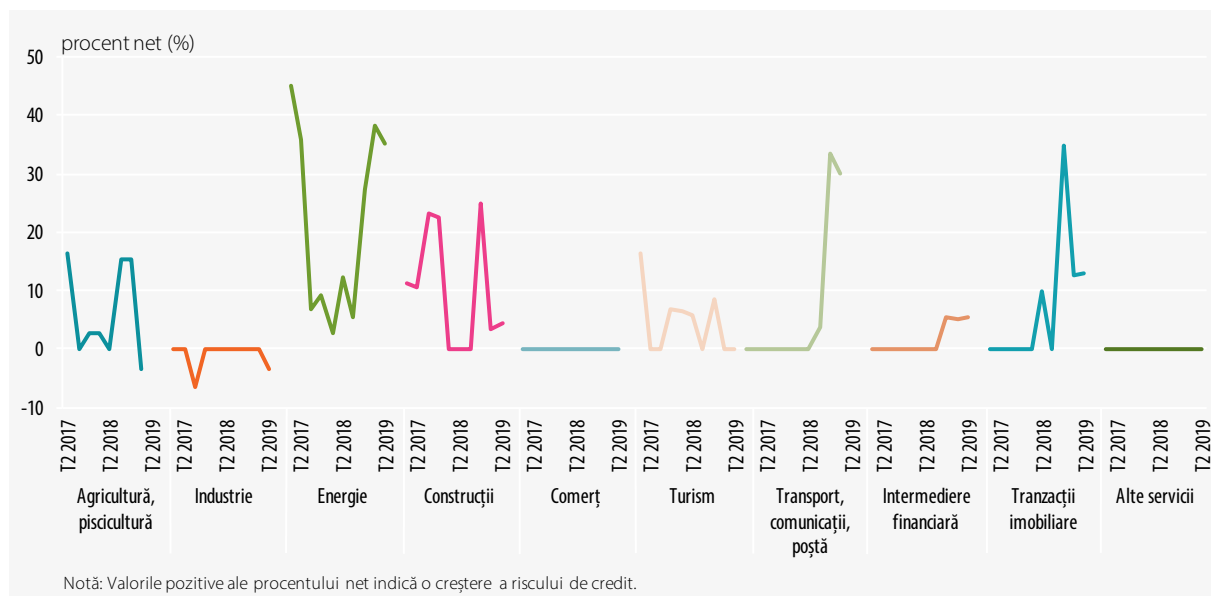
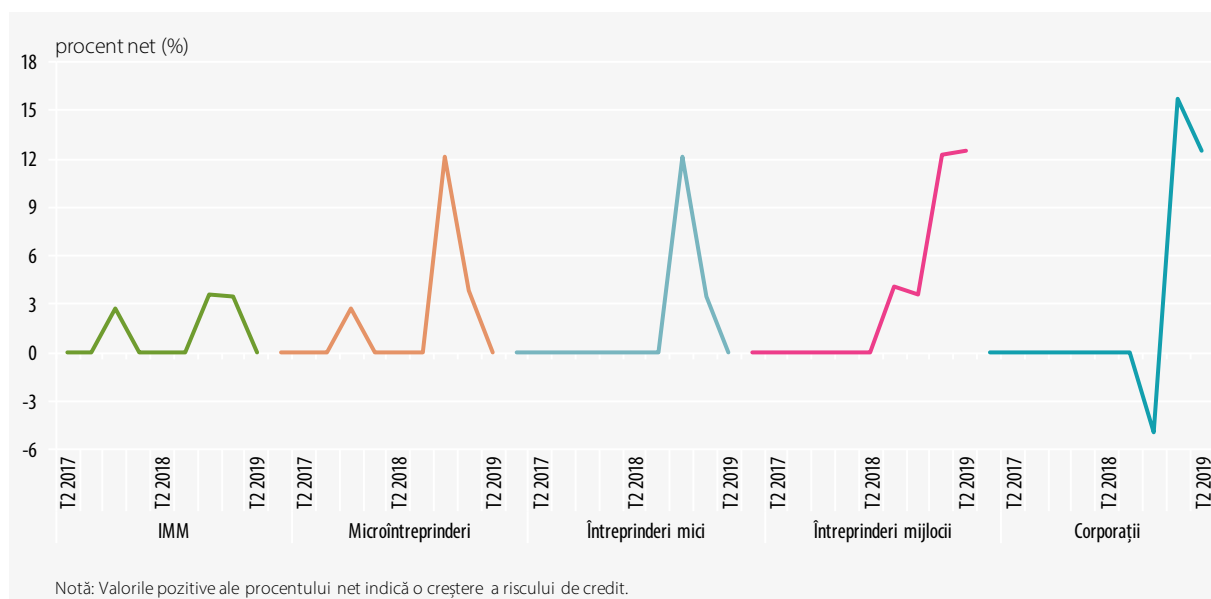
Grafic 1.6. Evoluția ponderii solicitărilor de credite respinse

1.4. EVOLUȚII ALE RISCULUI DE CREDIT ASOCIAT CREDITĂRII COMPANIILOR NEFINANCIARE

Riscul de credit a înregistrat modificări divergente în funcție de ramurile de activitate ale companiilor. Pentru cel de-al doilea trimestru al anului 2019, băncile au indicat majorări semnificative ale riscului de credit asociat firmelor din sectoarele energie și transporturi și creșteri moderate în cazul celor din domeniul tranzacțiilor imobiliare. Companiile din sectorul construcții și cel de intermediere financiară consemnează o creștere marginală a riscului de credit. În schimb, pentru firmele din agricultură și industrie, riscul de credit s-a diminuat marginal în trimestrul analizat (Grafic 1.7).

Din perspectiva dimensiunii firmelor, riscul de credit asociat întreprinderilor mijlocii și corporațiilor a crescut moderat, în timp ce pentru restul companiilor, băncile au raportat că în T2 2019 riscul de credit a evoluat constant (Grafic 1.8).

Grafic 1.7. Evoluția riscului de credit pe ramuri de activitate**Grafic 1.8.** Evoluția riscului de credit pe tipuri de companii

Pierderea în caz de nerambursare (LGD¹) s-a majorat în T2 2019, cu 5,4 puncte procentuale comparativ cu primul trimestru al anului. Valoarea LGD la nivel agregat în sectorul companiilor a fost de 36,3 la sută. În cazul companiilor din sectorul industrial și cel al utilităților, nivelul LGD s-a mărit considerabil (cu 16,8 puncte procentuale,

¹ Informația despre LGD pentru creditele acordate atât companiilor, cât și populației trebuie interpretată cu prudență, având în vedere seria scurtă de date disponibile de către bănci pentru a cuantifica acest indicator.

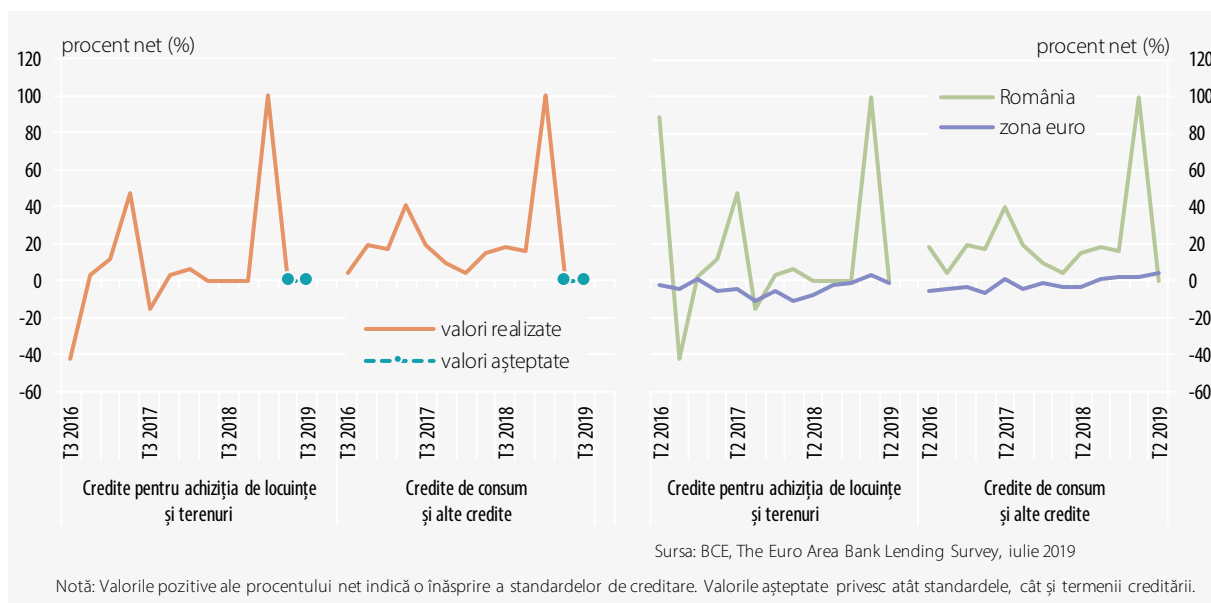
respectiv cu 27,2 puncte procentuale), în timp ce pentru companiile din domeniul construcții și din industria extractivă, LGD a scăzut față de T1 2019 (cu 8,7 puncte procentuale, respectiv 1 punct procentual).

2. Creditarea populației

2.1. STANDARDELE DE CREDITARE

Standardele de creditare aferente împrumuturilor destinate populației (credite de consum și credite pentru achiziția de locuințe și terenuri) s-au menținut constante în cel de-al doilea trimestru al anului 2019. Instituțiile de credit anticipează păstrarea nemodificată a condițiilor de creditare în trimestrul următor (T3 2019), în cazul ambelor segmente destinate populației (Grafic 2.1).

Grafic 2.1. Modificarea standardelor de creditare a populației

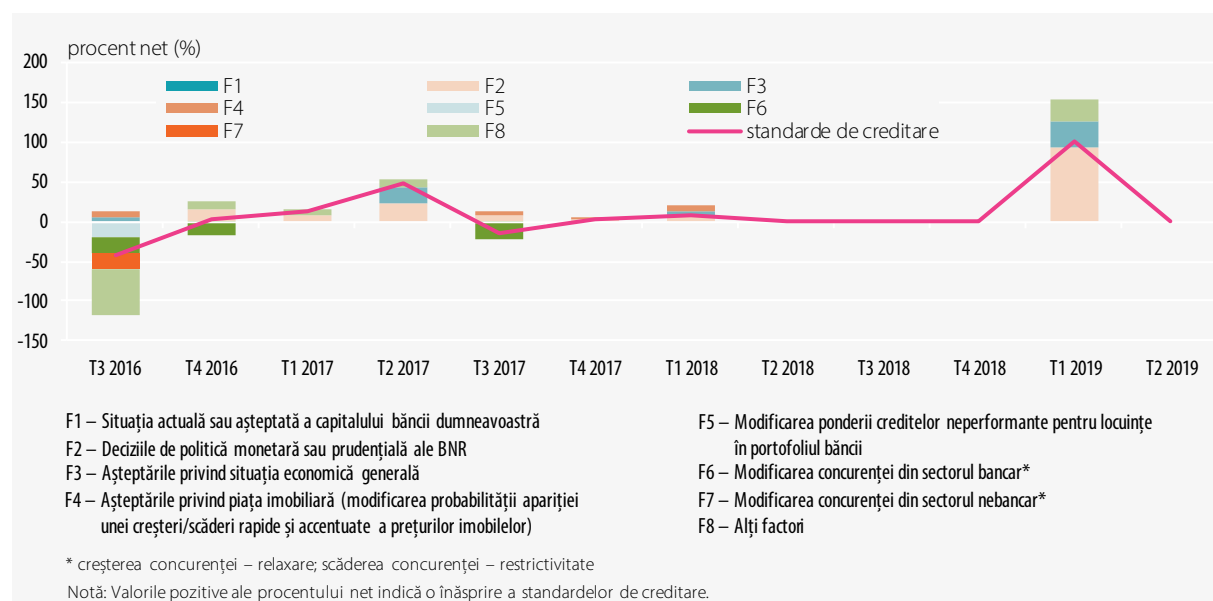
Băncile din zona euro au menținut relativ nemodificate standardele de creditare pentru împrumuturile ipotecare, în contrast cu așteptările de înăsprire netă din trimestrul anterior. În cazul împrumuturilor de consum, condițiile creditării au continuat să se înăsprească, fiind revizuită substanțial relaxarea previzionată în trimestrul precedent. Pentru perioada următoare (T3 2019), instituțiile de credit estimează menținerea standardelor de creditare pentru împrumuturile destinate achiziției de locuințe și terenuri și relaxarea acestora în cazul creditelor de consum.

Pierderea medie în caz de nerambursare (LGD²) pentru creditele populației intrate în stare de nerambursare³ a crescut ușor, cu circa 1 punct procentual în cel de-al doilea trimestru al anului 2019, de la 48 la sută în T1 2019 la 49 la sută în T2 2019. Au fost înregistrate creșteri ale LGD pe segmentele de credit imobiliar și credit de consum garantat cu ipotecă, de 0,6 puncte procentuale și, respectiv, circa 2 puncte procentuale. Scăderi ale LGD au fost consemnate pe segmentul creditelor de consum negarantate cu ipotecă (0,3 puncte procentuale) și cel al cardurilor de credit (1 punct procentual).

2.2. ASPECTE SPECIFICE CREDITĂRII IPOTECARE (ACHIZIȚIA DE LOCUINȚE ȘI TERENURI)

Factorii care influențează standardele de creditare aferente împrumuturilor pentru populație destinate achiziției de terenuri și locuințe s-au menținut nemodificați în T2 2019 (Grafic 2.2).

Grafic 2.2. Factorii care au contribuit la modificarea standardelor de creditare

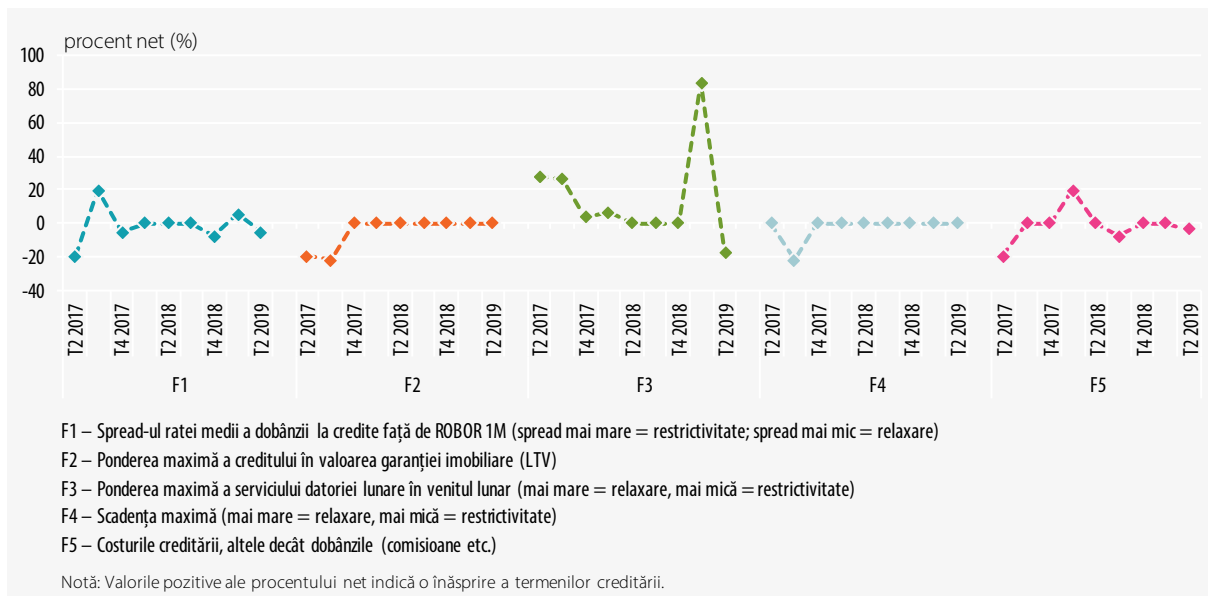
(i) Termenii creditării

Termenii creditării au consemnat, în T2 2019, relaxări astfel: (i) marginal în cazul *spread*-ului ratei medii a dobânzii la credite față de ROBOR 1M și (ii) moderat în ceea ce privește ponderea maximă a serviciului datoriei în venitul lunar (Grafic 2.3).

² Informația despre LGD trebuie interpretată cu prudență, având în vedere seria scurtă de date disponibile de către bănci pentru a cuantifica acest indicator.

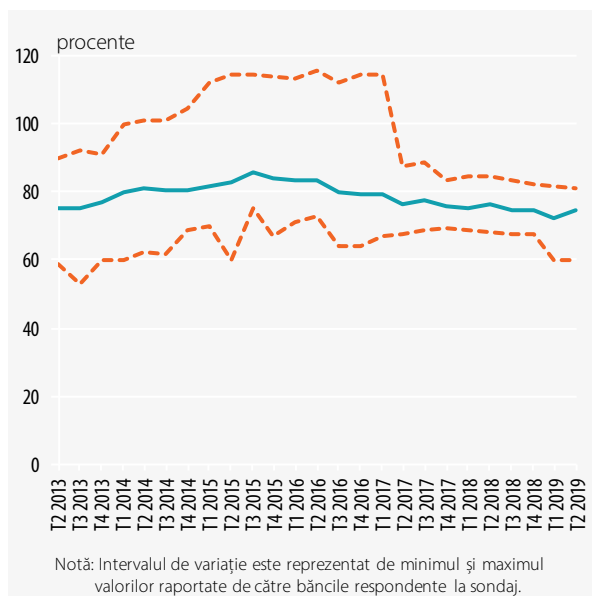
³ Starea de nerambursare este definită conform Regulamentului BNR nr. 5/2013.

Grafic 2.3. Termenii creditării ipotecare

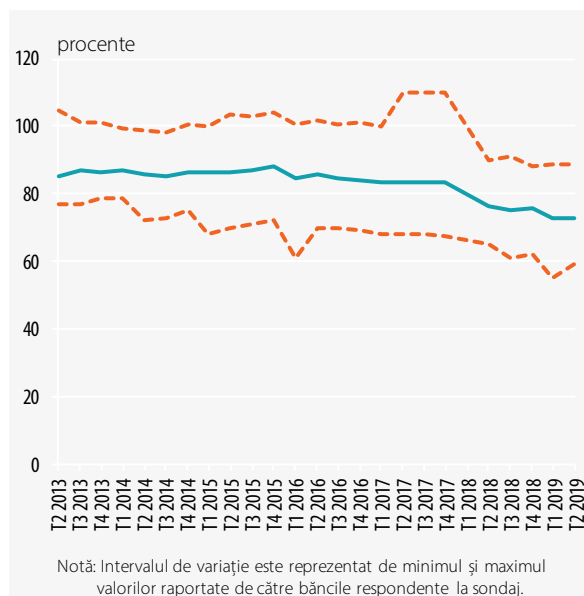

Valoarea medie a LTV (*loan-to-value*) a avansat cu 2 puncte procentuale pentru creditele ipotecare nou-acordate (de la 72 la sută în T1 2019 la 74 la sută în T2 2019, Grafic 2.4), în timp ce în cazul portofoliului total de împrumuturi destinate achiziției de locuințe și terenuri, LTV mediu a rămas nemodificat, la valoarea de 73 la sută (Grafic 2.5).

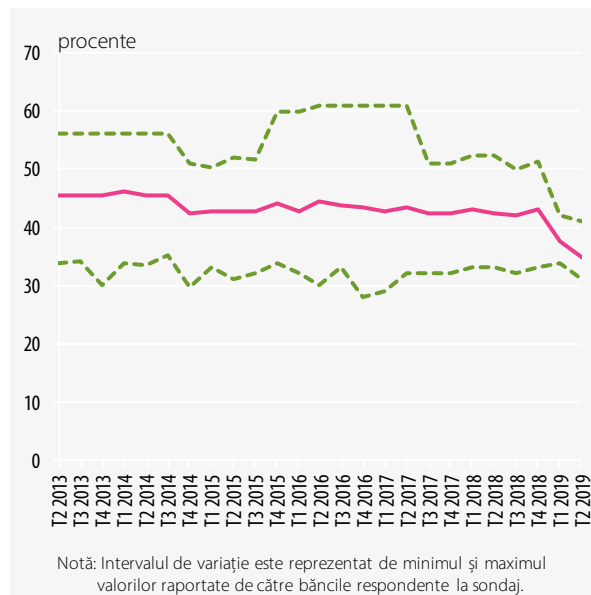
Grafic 2.4. LTV – medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru creditele ipotecare nou-acordate în trimestrul analizat

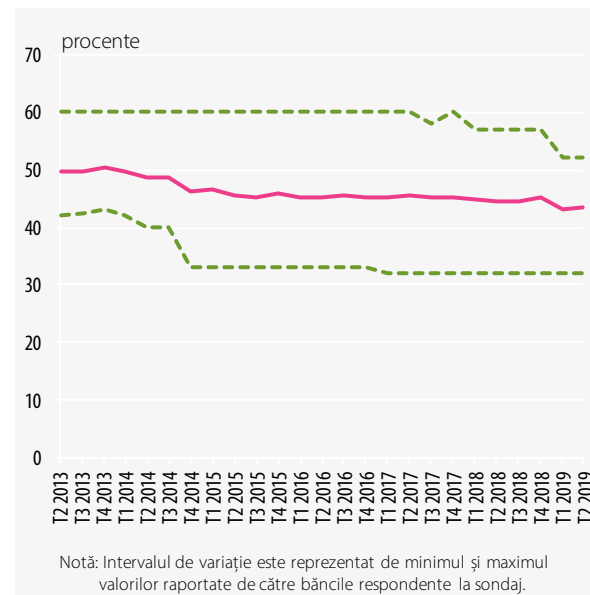
Grafic 2.5. LTV – medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru totalul creditelor ipotecare acordate

Grafic 2.6. Grad de îndatorare – medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru creditele ipotecare nou-acordate în trimestrul analizat

Grafic 2.7. Grad de îndatorare – medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru totalul creditelor ipotecare acordate

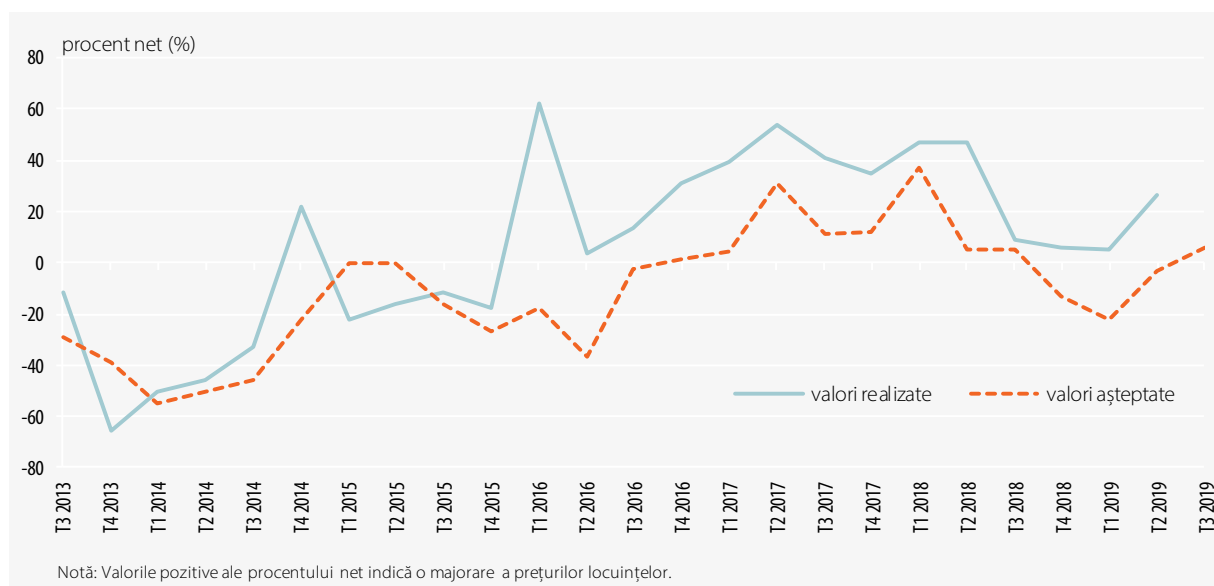
Efectele măsurilor prudențiale inițiate de banca centrală se resimt în continuare în evoluția gradului de îndatorare, în special în cazul creditelor nou-acordate, pentru care nivelul mediu al indicatorului s-a diminuat cu circa 3 puncte procentuale în T2 2019 (de la 38 la sută în T1 2019 la 35 la sută, Grafic 2.6). La nivelul portofoliului total de împrumuturi ipotecare, valoarea gradului de îndatorare a rămas relativ constantă (44 la sută, Grafic 2.7).

(ii) Evoluția cererii de credite ipotecare și a prețurilor locuințelor

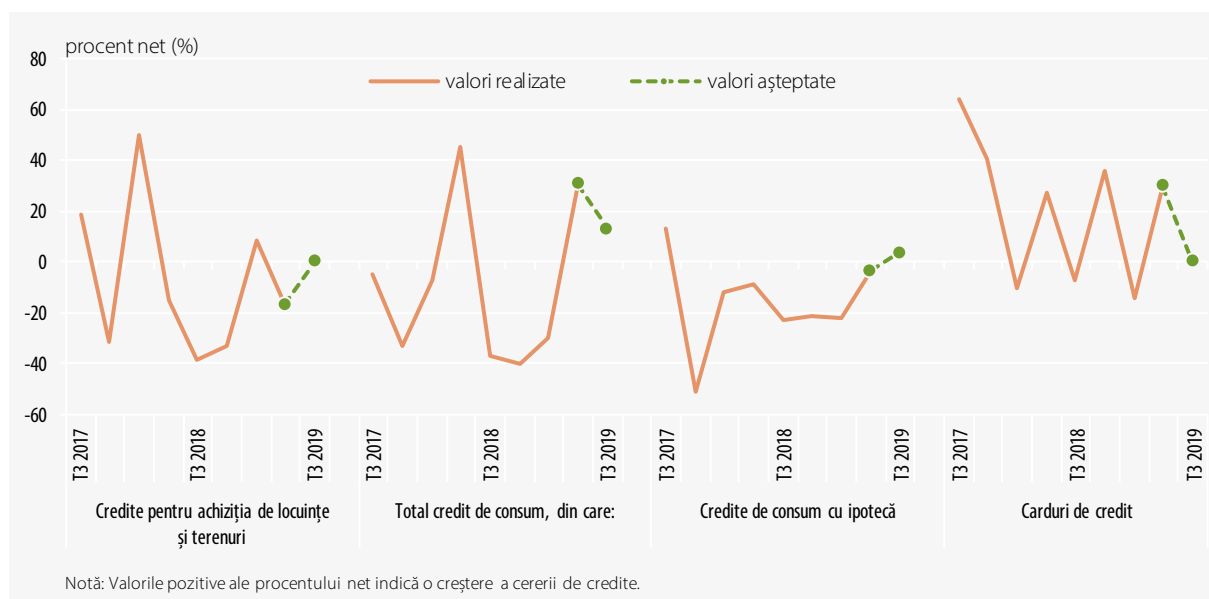
Prețurile proprietăților rezidențiale au înregistrat o creștere semnificativă în T2 2019, conform opiniei instituțiilor de credit, contrar așteptărilor de menținere relativ constantă a acestora din trimestrul anterior. În perioada următoare, băncile estimează o creștere marginală a prețurilor imobilelor (Grafic 2.8).

În cel de-al doilea trimestru al anului 2019, cererea pentru împrumuturile destinate achiziției de terenuri și locuințe a înregistrat o scădere moderată, contrar previziunilor băncilor de creștere marginală (Grafic 2.9). Instituțiile de credit se așteaptă la o evoluție constantă a cererii de credite ipotecare în T3 2019.

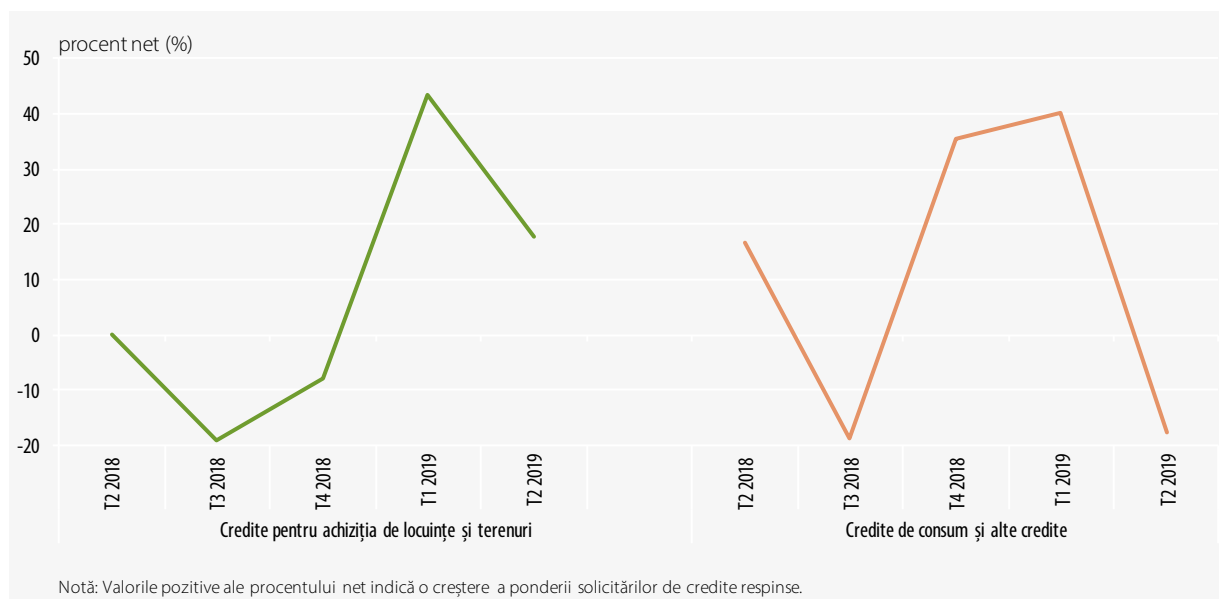
Grafic 2.8. Evoluția prețurilor locuințelor conform aprecierilor băncilor

Grafic 2.9. Modificarea cererii de credite

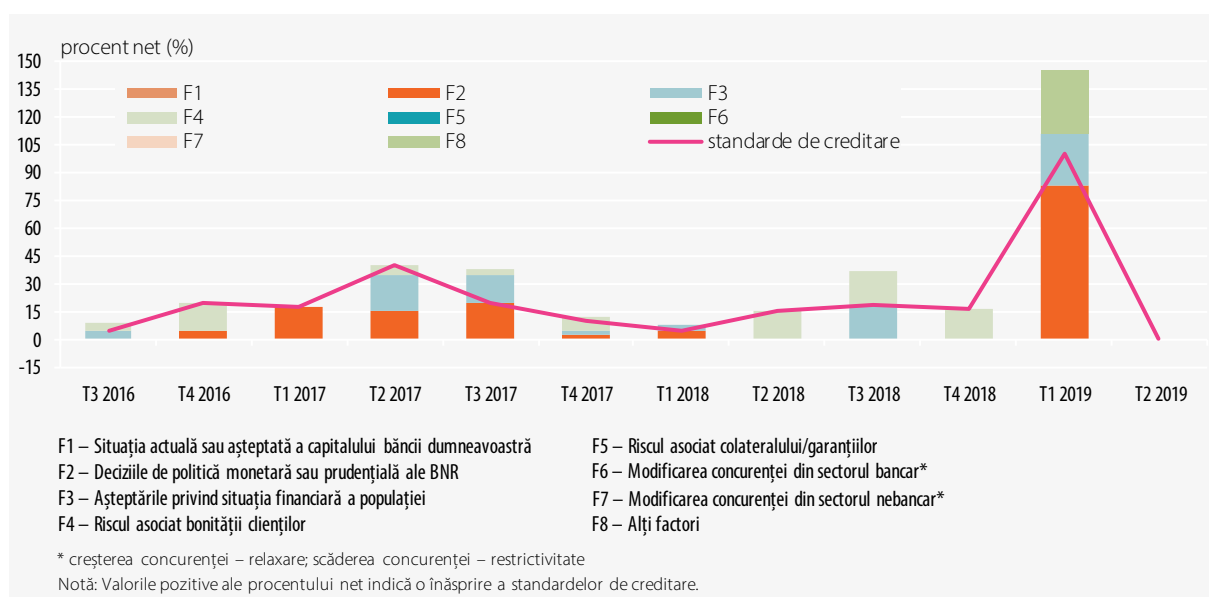

Instituțiile de credit au respins în cel de-al doilea trimestru al anului curent, cu o amplitudine moderată, mai multe solicitări de credite ipotecare (Grafic 2.10).

Grafic 2.10. Evoluția ponderii solicitărilor de credite respinse

2.3. ASPECTE SPECIFICE CREDITULUI DE CONSUM

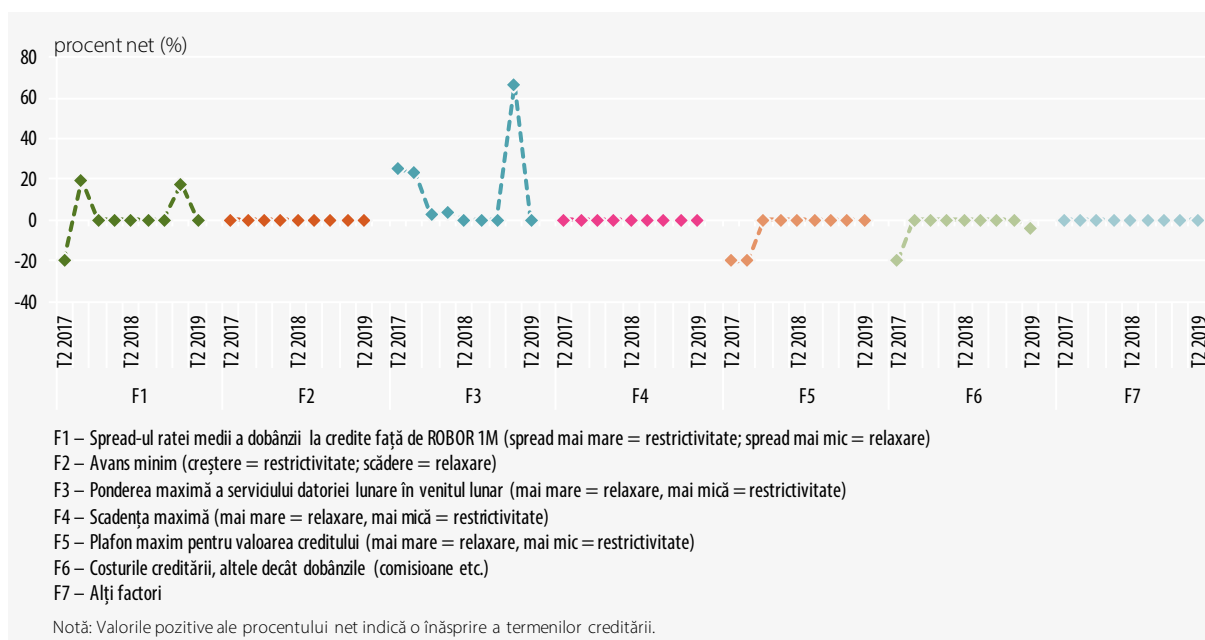
Factorii care contribuie la definirea standardelor de creditare pe segmentul împrumuturilor de consum acordate populației s-au menținut constanți în T2 2019 (Grafic 2.11), ulterior înăspririi semnificative din trimestrul precedent.

Grafic 2.11. Factorii care au contribuit la modificarea standardelor de creditare

(i) Termenii creditării

După înăsprirea standardelor de creditare înregistrată în trimestrul anterior pe anumiți factori, termenii contractelor de credit de consum s-au menținut nemodificați în T2 2019 (Grafic 2.12).

Grafic 2.12. Termenii creditului de consum

(ii) Evoluția cererii de credit de consum

În cel de-al doilea trimestru al anului 2019 cererea pentru creditele de consum a crescut semnificativ, contrar așteptărilor băncilor de reducere moderată din trimestrul anterior. În funcție de tipul creditului de consum, evoluția cererii în T2 2019 a fost următoarea: (i) creștere semnificativă în cazul cardurilor de credit și al împrumuturilor de consum fără ipotecă și (ii) menținere relativ constantă pentru creditele de consum cu ipotecă (Grafic 2.9). Totodată, numărul solicitărilor de credit de consum respinse a scăzut cu o intensitate moderată (Grafic 2.10). Pentru trimestrul următor, instituțiile de credit anticipează o creștere moderată a cererii pe segmentul creditelor de consum fără ipotecă și menținerea constantă a acesteia pe palierul cardurilor de credit și al creditelor de consum cu ipotecă.

ANEXĂ

Sondajul este efectuat trimestrial de BNR în lunile ianuarie, aprilie, iulie și octombrie. Are la bază un chestionar (publicat în cadrul analizei din mai 2008) care este transmis primelor 10 bănci alese după cota de piață aferentă creditării companiilor și populației. Aceste instituții dețin aproximativ 80 la sută din creditarea acestor sectoare.

Chestionarul este structurat în două secțiuni, urmărind distinct caracteristicile creditului către (A) companii nefinanciare și (B) populație. Întrebările vizează opiniile băncilor privind evoluția:

- standardelor de creditare (normele interne de creditare sau criteriile ce ghidează politica de creditare a instituțiilor de credit);
- termenilor și condițiilor de creditare (obligațiile specifice agreate de creditor și debitor în contractul de credit încheiat, ex. rata dobânzii, colateralul, scadența etc.);
- riscurilor asociate creditării;
- cererii de creditare;
- altor detalii specifice creditării (așteptări privind prețul mediu pe metru pătrat al unei locuințe, ponderea serviciului datoriei în venitul populației, ponderea creditului în valoarea garanției ipotecare etc.)

Răspunsurile la întrebări sunt analizate din perspectiva procentului net.

În cazul întrebărilor care se referă la standardele de creditare, procentul net reprezintă diferența dintre procentul băncilor care au raportat înăsprirea standardelor și procentul băncilor care au raportat relaxarea acestora. Un procent net pozitiv semnalează că o proporție mai mare de bănci au înăspriș standardele de creditare, în timp ce un procent net negativ presupune că o proporție mai mare de bănci au relaxat standardele de creditare.

În cazul întrebărilor care se referă la cererea de credite, procentul net reprezintă diferența dintre procentul băncilor care au raportat creșterea cererii de credite și procentul băncilor care au raportat scăderea acestora. Un procent net pozitiv semnalează că o proporție mai mare de bănci a raportat creșterea cererii de credite, în timp ce un procent net negativ presupune că o proporție mai mare de bănci a raportat scăderea cererii de credite. Procentul net este calculat ținându-se cont de cota de piață a băncilor respondente. În mod similar sunt tratate răspunsurile și la celelalte întrebări, cu specificația că în notele graficelor sunt explicate valorile pozitive ale procentului net.

Opiniile acoperă evoluțiile din ultimele trei luni, iar așteptările se referă la următoarele trei luni.

